

JAV užsienio politikos pokyčiai: iššūkis dabartinei pasaulio tvarkai

Prof. dr. Tomas Janeliūnas

JAV prezidento Donaldo Trumpo sugrįžimas į Baltuosius rūmus sukėlė klausimų sąjungininkams bei partneriams dėl JAV įsipareigojimų laikytis ligšiolinės liberalios tarptautinės tvarkos. Po II-ojo pasaulinio karo didžiąja dalimi JAV kurta globali tvarka turėjo užtikrinti tarptautinės teisės, tarptautinių organizacijų ir saugumo aljansų svarbą palaikant taiką ir atgrasant potencialius agresorius. Tarptautinės teisės ir tarptautinės institucijos, o taip pat saugumo aljansų (NATO) ir ekonominių sąjungų (ES) plėtra sukūrė sąlygas net ir mažoms valstybėms užsitikrinti stabilumą, saugumą ir tvarų ekonominį augimą.

D. Trumpo vizija apie JAV užsienio politikos pokyčius primena grįžimą prie imperialistinės galios sampratos bei itin siauro nacionalinių interesų traktavimo. Šios tendencijos gali būti įvardijamos kaip „antisocialus elgesys“ tarptautinėje arenoje, arba „autistinė užsienio politika“, pagal H. W. Maull (2017, 2019) apibūdinimą, kuomet ignoruojami kitų šalių interesai, perspėjimai dėl pasekmių ar net JAV sudaryti tarptautiniai susitarimai. JAV vadovų ketinimai gali reikšmingai pakeisti ligšiolinę saugumo sistemą ir kelti išlikimo grėsmę Lietuvai. Kita vertus, net ir po D. Trumpo kadencijos JAV kryptis atsisakyti daugiašališkumo, mažinti dėmesį ir saugumo garantijas Europai gali tapti ilgalaike tendencija. Detali JAV užsienio politikos dinamikos ir pokyčių analizė labai reikalinga siekiant, kad Lietuvos diplomacija adekvačiai reaguotų ir pasirengtų sisteminiams pokyčiams. Akademiniai tyrimai šioje srityje kaip niekad gali būti aktualūs Lietuvos institucijoms, nes artimiausiu metu gali tecti reikšmingai keisti Lietuvos saugumo ir užsienio strategijas bei jų įgyvendinimo būdus.

Shifts in the U.S. Foreign Policy: A Challenge to the Contemporary World Order

Prof. dr. Tomas Janeliūnas

The return of U.S. President Donald Trump to the White House has raised concerns among allies and partners regarding the U.S. commitment to maintaining the existing liberal international order. This order, largely shaped by the U.S. after World War II, had to uphold the importance of international law, international organizations, and security alliances in preserving peace and deterring potential aggressors. The expansion of international law, international institutions, security alliances (NATO), and economic unions (EU) created conditions for even small states to secure stability, security, and sustainable economic growth.

Trump's vision of U.S. foreign policy shifts resembles a return to an imperialist conception of power and an extremely narrow interpretation of national interests. These tendencies can be described as "antisocial behavior" in the international arena or "autism in foreign policy", according to H. W. Maull (2017, 2019), where the interests of other countries, warnings about potential consequences, and even international agreements signed by the U.S. are disregarded. The intentions of U.S. leadership could significantly alter the existing security system and pose an existential threat to Lithuania. Moreover, even beyond Trump's presidency, the U.S. trajectory of abandoning multilateralism, reducing focus on Europe, and scaling back security guarantees may become a long-term trend. A detailed analysis of the dynamics and changes in U.S. foreign policy is essential to ensure that Lithuanian diplomacy can respond appropriately and prepare for systemic shifts. Academic research in this field is more relevant than ever for Lithuanian institutions, as significant adjustments to Lithuania's security and foreign strategies, along with their implementation methods, may soon be required.